

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z odwołania L. AG w B. (Szwajcaria)
przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 6 września 2023 r.
skargi kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 23 kwietnia 2021 r., sygn. akt VII AGz 678/20:

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od L. AG w B. (Szwajcaria) na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia L. AG w B. do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 15 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, XVII AmA 43/20 w sprawie z odwołania L. AG w B. (Szwajcaria) (dalej: „powód”, „skarżący”) przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Prezes UOKiK” lub „Prezes Urzędu”)

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w pkt. 1 odrzucił odwołanie L. AG w B. (Szwajcaria), w pkt. 2 nakazał zwrócić ze Skarbu Państwa na rzecz L. AG w B. (Szwajcaria) kwotę 1000 zł uiszczoną tytułem opłaty od odwołania.

W uzasadnieniu Sąd wskazał, że decyzja Prezesa UOKiK nr [...] została doręczona pełnomocnikowi powoda 15 stycznia 2020 r. i od tego dnia rozpoczął bieg miesięczny termin na złożenie odwołania do Sądu za pośrednictwem Prezesa UOKiK. Strona powodowa złożyła odwołanie bezpośrednio do Sądu 14 lutego 2020 r., wobec czego Sąd 25 lutego 2020 r. przesłał odwołanie do Prezesa UOKiK, które zostało doręczone 5 marca 2020 r. W ocenie Sądu pierwszej instancji, dzień ten należało przyjąć jako dzień złożenia odwołania, albowiem przesyłka sądowa z odwołaniem skierowana do Prezesa UOKiK nie korzysta z fikcji prawnej doręczenia przewidzianej dla pism procesowych w art. 165 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy przyjął, że z końcem dnia 15 lutego 2020 r. upłynął bezskutecznie określony w art. 479²⁸ § 2 k.p.c. miesięczny termin do złożenia odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, wobec czego środek zaskarżenia złożony po tym terminie należało odrzucić.

Zażalenie na powyższe postanowienie wyniósł powód, zaskarżając je w całości. Postanowieniu zarzucił naruszenie art. 479^{31a} § 2 k.p.c. oraz niezastosowanie art. 200 § 3 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, a z ostrożności procesowej także o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania od decyzji Prezesa UOKiK.

Uzasadniając swoje stanowisko powód wskazał, że odwołanie zostało wniesione w przepisany terminie, tj. 14 lutego 2020 r. bezpośrednio do Sądu Okręgowego, a nie za pośrednictwem Prezesa UOKiK, przez co nie zachował jedynie procedury dotyczącej jego wnoszenia. Przywołał przy tym liczne stanowiska doktryny, zgodnie z którymi wniesienie odwołania bezpośrednio do sądu ochrony konkurencji i konsumentów jest skuteczne i nie powoduje ujemnych konsekwencji dla strony, jednak w takiej sytuacji sąd winien przekazać odwołanie Prezesowi Urzędu, co też miało miejsce w niniejszej sprawie. Skarżący podkreślił, że wysłanie odwołania w przepisany terminie bezpośrednio

do sądu usuwa stan niepewności i stanowi deklarację strony co do chęci złożenia odwołania, złożoną w przepisany terminie.

Postanowieniem z 23 kwietnia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, VII AGz 678/20 oddalił zażalenie.

Od ww. postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie skargę kasacyjną wywiódł powód, zaskarżając je w całości. Skarżący zarzucił orzeczeniu naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na naruszeniu:

1. art. 479^{31a} § 2 k.p.c. poprzez uznanie, że odwołanie nie zostało wniesione w terminie w sytuacji, gdy termin do wniesienia odwołania od decyzji Prezesa UOKiK należy uznać za zachowany, gdy przed jego upływem strona wniosła odwołanie bezpośrednio do sądu; kwestię tę należy ocenić podobnie, jak to przedstawia się w odniesieniu do apelacji, gdzie zgodnie z art. 369 § 3 k.p.c. termin do wniesienia apelacji uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji;

2. art. 200 § 3 k.p.c. poprzez uznanie, że przepisu tego nie stosuje się do czynności dokonanych przed sądem w postępowaniu z odwołania na decyzję Prezesa UOKiK w sytuacji, gdy żaden przepis nie wyłącza jego zastosowania w tym postępowaniu.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz skarżącego kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego, w tym zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie pozostawienie rozstrzygnięcia o tych kosztach Sądowi Apelacyjnemu.

Jednocześnie na podstawie art. 388 § 1 k.p.c., skarżący wniósł o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia jak również poprzedzającego go postanowienia Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i decyzji Prezesa UOKiK, ponieważ na skutek wykonania tych orzeczeń przed rozpoznaniem skargi kasacyjnej powodowi grozi niepowetowana szkoda.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zaś w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania o oddalenie skargi kasacyjnej,

a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z 11 stycznia 2022 r. w sprawie VII AGz 678/20, Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił wniosek skarżącego o wstrzymanie wykonania postanowienia z 23 kwietnia 2021 r. oraz z 15 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Przed przystąpieniem do rozpoznania sprawy Sąd Najwyższy wskazuje, że zmianie uległa dotychczasowa sygnatura akt (I NSKP 36/22) i sprawa otrzymała sygnaturę II NSKP 30/23.

2. Skarżący oparł skargę kasacyjną na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., czyli naruszeniu przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy. Jednocześnie skarżący wykazał istotność wpływu ewentualnego naruszenia na wynik sprawy. Z uwagi na powyższe kluczowym zagadnieniem w niniejszej sprawie jest ocena, czy doszło do naruszenia podniesionych w skardze kasacyjnej przepisów postępowania.

3. Artykuł 479^{31a} § 2 k.p.c. stanowi, że sąd ochrony konkurencji i konsumentów odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia, niedopuszczalne z innych przyczyn, a także wtedy, gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków odwołania.

Skarżący zarzucając naruszenie powołanego przepisu wskazał, że w rozpoznawanej sprawie został zachowany termin do wniesienia odwołania, gdyż odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu przed upływem terminu zostało wniesione bezpośrednio do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a tym samym nie było podstaw do odrzucenia odwołania. Jednocześnie skarżący wskazał, że wniesienie odwołania bezpośrednio do Sądu należy ocenić podobnie jak w odniesieniu do apelacji zgodnie z art. 369 § 3 k.p.c.

Jednocześnie skarżący podnosił, że „[o]dwołanie od decyzji Prezesa UOKiK, pomimo szeregu różnic, w istocie ma taki sam cel jak apelacja. Odwołanie bowiem

wszczyna postępowanie w zakresie weryfikacji decyzji wydanej w I instancji przez organ, apelacja zaś inicjuje postępowanie weryfikacyjne orzeczeń sądów I instancji.” (k. 9).

Zauważyć należy, że w swoim wywodzie skarżący całkowicie pominął treść art. 479²⁸ § 2 k.p.c. który stanowi, że odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu wnosi się za jego pośrednictwem do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji. Wskazany przepis reguluje więc w sposób kompleksowy i wyczerpujący kwestię wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu. W świetle jego językowo jednoznacznego brzmienia nie ulega wątpliwości, że odwołanie wnosi się do sądu ochrony konkurencji i konsumentów wyłącznie za pośrednictwem Prezesa Urzędu.

Ponadto, uwzględniając wywodzący się z wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawnego, w szczególności wyprowadzanej zeń zasady przyzwoitej legislacji, a także założenia racjonalności prawodawcy, argument *a rubrica*, wskazać należy, że zarówno umiejscowienie art. 479²⁸ § 2 k.p.c. w dziale IVa k.p.c. – *Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową*, jak i szerzej działu IVa k.p.c. w tytule VII k.p.c. – *Postępowania odrębne*, należy przyjąć, że właśnie ta regulacja znajduje zastosowanie w przedmiotowej kwestii. Jak bowiem słusznie podkreśla się w doktrynie: „[a]rgument *a rubrica* to argument, za pomocą którego przypisuje się znaczenie wypowiedziom [prawodawcy], wychodząc od tytułu lub rubryki poprzedzających grupę artykułów, w której ta wypowiedź została usytuowana, ponieważ uznaje się, że tytuły te dostarczają informacji o treści regulacji nimi określonych, gdyż nie są przypadkowe, lecz stanowią konsekwencję instytucjonalnego zamysłu legislatora, poprzez co wyrażają jego wolę” (cyt. za: A. Dębowska, A. Grabowski, Z. Krzykalska, M. Pach, K. Ptak, *Argument a rubrica*, (w:) M. Florczak-Wątor, A. Grabowski (red.), *Argumenty i rozumowania prawnicze w konstytucyjnym państwie prawa. Komentarz*, Kraków 2021, s. 568). Przyjęcie argumentacji skarżącego podważałoby więc konstytucyjną zasadę przyzwoitej legislacji, jak i założenie o racjonalności ustawodawcy.

Zauważyć ponadto należy, że art. 369 § 3 k.p.c. *expressis verbis* odnosi się do kwestii wniesienia apelacji do sądu drugiej instancji. W kontekście powyższego wskazać należy, że odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu nie jest wnoszone do sądu drugiej instancji, za taki bowiem w świetle regulacji kodeksowej nie może być uznany sąd ochrony konkurencji i konsumentów, zaś postępowanie przed nim ma charakter pierwszoinstancyjny. Pogląd ten został wyraźnie sformułowany w doktrynie przeszło 30 lat temu. Już bowiem w 1991 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że wniesienie odwołania na podstawie art. 479²⁸ k.p.c. wszczyna postępowanie pierwszoinstancyjne na zasadach postępowania kontradyktoryjnego i że sąd władny jest usunąć wady kwestionowanej decyzji. Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, że w ramach postępowania sądowego można wykorzystać materiał zebrany w postępowaniu przed Prezesem, lecz znaczenie tego ostatniego postępowania ogranicza się do tego, że jego przeprowadzenie jest warunkiem dopuszczalności drogi sądowej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 maja 1991 r., III CRN 120/91; zob. również wyroki Sądu Najwyższego z: 19 stycznia 2001, I CKN 1036/98; 24 października 2002 r., I CKN 1465/00; 13 maja 2004 r., III SK 44/04; 11 października 2022 r., I NSKP 16/21; postanowienia Sądu Najwyższego z: 7 października 1998 r., I CKN 265/98; 18 sierpnia 1999 r., I CKN 351/99; 28 czerwca 2002 r., I CKN 753/00).

Ponadto wskazać należy, że ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz.U. Nr 172, poz. 1804) ustawodawca zmienił treść art. 479³⁵ § 2 k.p.c. który stanowił, że kasacja od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. (Dz.U. 2005 Nr 13, poz. 98), która weszła w życie 6 lutego 2005 r., w treści przepisu kasację zastąpiono skargą kasacyjną. W konsekwencji przyjąć należy, że spór o charakter postępowania wywołanego wniesieniem odwołania od decyzji Prezesa Urzędu do sądu ochrony konkurencji i konsumentów został ostatecznie rozstrzygnięty. Z przywołanego przepisu wynika, że od wyroku sądu ochrony konkurencji i konsumentów przysługuje apelacja, gdyż skargę kasacyjną można wnieść dopiero od wyroku sądu II instancji. W konsekwencji stwierdzić raz jeszcze należy, że postępowanie prowadzone przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów

jest postępowaniem pierwszoinstancyjnym, a w konsekwencji art. 369 § 3 k.p.c. nie znajduje do niego zastosowania.

Zauważyć również należy, że inna jest funkcja i cel postępowania apelacyjnego, inna zaś odwołania od decyzji Prezesa UOKiK. O ile w przypadku postępowania apelacyjnego na plan pierwszy wysuwa się gwarancja dwuinstancyjności postępowania sądowego i związana z nią kontrola zasadności oraz legalności zaskarżonego orzeczenia sądowego w granicach zaskarżenia, o tyle w przypadku odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, celem jest kontrola decyzji konkretnego organu władzy publicznej. Jednocześnie kontrola legalności wydanej decyzji ma wtórne znaczenie wobec zasadniczego celu postępowania, jakim jest rozstrzygnięcie sporu między organem regulacyjnym a przedsiębiorcą.

Na ostatni aspekt zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny wskazując, że skonstruowana przez ustawodawcę procedura odwoławcza, pozwala na zastosowanie procedury „autokontroli” wydanego przez organ orzeczenia. Złożony środek odwoławczy niekoniecznie bowiem doprowadzi do jego rozpoznania przed sądem powszechnym, gdyż Prezes UOKiK może stwierdzić, że odwołanie jest zasadne i w konsekwencji uchylić lub zmienić decyzję w całości bądź w części.

Biorąc powyższe pod uwagę nie można przyjąć, że do zachowania terminu do wniesienia odwołania od decyzji Prezesa UOKiK może mieć zastosowanie art. 369 § 3 k.p.c. W rozpoznawanej sprawie sądy *meriti* słusznie uznały, że odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK zostało wniesione przez skarżącego bezpośrednio do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przed upływem terminu do jego wniesienia, jednakże z pominięciem trybu wnoszenia odwołania (art. 479²⁸ § 2 k.p.c.) tj. Prezesa Urzędu. Następnie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów 25 lutego 2020 r. nadał do Prezesa UOKiK przesyłkę zawierającą przedmiotowe odwołanie. Mając na uwadze kwestionowany przez skarżącego art. 479^{31a} § 2 k.p.c. stwierdzić zatem należy, że nie doszło do jego naruszenia.

4. Niezasadny w ocenie Sądu Najwyższego pozostaje również drugi z poniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów. Artykuł 200 § 3 k.p.c. stanowi, że czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy.

Odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK przez skarżącego zostało wniesione do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, jednakże nie został zachowany tryb wniesienia odwołania określony w art. 479²⁸ § 2 k.p.c. i tym samym, w zakresie w nim uregulowanym, jego zastosowanie nie budzi wątpliwości. Jednocześnie, z uwagi na brak w dziale Iva k.p.c. przepisów regulujących kwestie oddania pisma procesowego w formie przesyłki poleconej, przyjąć należy, że zastosowanie w tym zakresie znajduje art. 165 § 2 k.p.c. W konsekwencji uznać należy, że w razie wniesienia odwołania bezpośrednio do sądu ochrony konkurencji i konsumentów, odwołanie powinno zostać przekazane na podstawie zarządzenia Prezesowi UOKiK. W takiej sytuacji datą wniesienia odwołania jest data nadania przez sąd przesyłki zawierającej odwołanie.

5. Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 361 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 14 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 265).

[SOP]

[ms]